

การศึกษารูปแบบการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการเป็นผู้ประกอบการ

A Study of the Use of Teaching Materials to Promote Learning in Entrepreneurship

ศิริอมร กาวิละ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาในการเรียนรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการและรายวิชาการประกอบการของนักศึกษา 2) เพื่อทดลองและประเมินการใช้สื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการในรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการและรายวิชาการประกอบการ และ 3) เพื่อวิเคราะห์สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการและรายวิชาการประกอบการ จำนวน 3 คน และนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการประกอบการ ภาคการศึกษาที่ 2/2556 มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จำนวน 118 คน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะศิลปศาสตร์ และมีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.50 - 3.00 นักศึกษามีปัญหาการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาอันดับแรก คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียน รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านผู้เรียน ผลการทดลองและประเมินการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่า สื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกสื่อ อันดับแรกมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 3 รายการ คือ เกม Mini Market กิจกรรมแผนการเงิน กิจกรรมสมุดโน้ต รองลงมา คือ แผนการผลิต สื่อ VDO และวิทยากรบรรยาย ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ ผู้วิจัยสามารถสรุปสื่อที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการและการประกอบการ ได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้ คือ 1) สื่อที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และนำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย เกมร้อยลูกปัด แบบสอบถาม PEC กิจกรรมสมุดโน้ต กิจกรรมแผนการเงิน และรายงานเดี่ยว 2) สื่อที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้ดี ประกอบด้วย สื่อ VDO เกม Mini Market วิทยากรบรรยาย และกรณีศึกษาและ 3) สื่อที่สามารถทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงานมากที่สุด ประกอบด้วยสื่อแผนการผลิต และงานกลุ่ม

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
E-mail: siriamorn@feu.edu

คำสำคัญ

สื่อการเรียนการสอน การเป็นผู้ประกอบการ

Abstract

The purposes of the research seemed to investigate (1) current conditions and problems in learning in the course of the spirit of being entrepreneurs of the students, (2) to test and evaluate the use of teaching and Learning Materials forms to promote learning about entrepreneurship. Courses in the spirit of an entrepreneur and entrepreneurship courses (3) analysis of learning and teaching appropriate to promote learning in entrepreneurship. The samples of the research were 3 lecturers of the course of the spirit of being entrepreneurs and the course of the entrepreneurs, and 118 the students who registered in the course of the spirit of being entrepreneurs and the course of the entrepreneurs in The Far Eastern University semester 2/2013.

The findings of the research indicated that; most samples of the research were females studying in the first year in the faculty of Liberal Arts with grade averages 2.50 - 3.00. On the whole, the students met problems in learning at the middle level. It can be found that learning environment seemed to be the first problem, and teaching and learning styles and the students seemed to be the second and the third problems. Results and assessment of learning and teaching, it can be said that the students had the opinions at the high level. When each side of all sides was considered, it was found that the students had the opinions in terms of teaching and learning styles at the high level in all materials. The first rank of the materials contained 3 items at the same level; that is mini market, financial plan, and note book. In addition, production plan, VDO, and narrators seemed to be the second, the third, and the fourth rank respectively. The materials were divided into 3 types: materials stimulating creative thinking to order to apply to learning being entrepreneurs, materials that can help lecturers to pass on knowledge very well, and materials helping the students to share opinions and to participate in working.

The analysis of learning and teaching appropriate to promote learning in entrepreneurship for teaching and learning in the course of the spirit of being entrepreneurs and the course of the entrepreneurs can be divided into 3 types as follows; 1) Materials stimulating creative thinking to order to apply to learning being entrepreneurs contained threading beads games, questionnaires, PEC, activities of note books, activities of financial plans, and individual works. 2 Materials that can help lecturers to pass on knowledge very well consisted of VDO, mini market games, narrators. 3) Materials helping the students to share opinions and to participate in working contained materials, production plans, and group works.

Keywords

Teaching and Learning Materials, Entrepreneurship

บทนำ

ตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 กระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยทุกกลุ่ม ทุกวัยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีคุณภาพ และมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ม.ป.ป.) ปัจจุบันการจัดการศึกษาของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตราที่ 22 ได้กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตราที่ 24 ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ผูกทักษะ กระบวนการคิด และการประยุกต์ความรู้มาใช้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดการเรียนรู้การสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546) การจัดการศึกษาไทยมีระบบการบริหารเป็นระบบราชการที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารราชการแผ่นดินแบ่งออกเป็นการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยมีหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาของประเทศซึ่งยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล สังคมและประเทศในปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับกระแสความคาดหวังของสังคมที่จะให้การศึกษา มีบทบาทในการเตรียมคนให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในสังคมโลกด้วยแล้ว ก็ยังเห็นสภาพความสับสน ความล้มเหลว และความล่าช้าที่เป็นปัญหาของการศึกษามากขึ้น และวิกฤตที่สำคัญของการศึกษา คือ วิกฤตของผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนมีความทุกข์เนื่องจากเนื้อหาที่เรียนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ต้องจำใจเรียนสิ่งที่ไกลตัว ต้องสร้างจินตนาการด้วยความยากลำบาก และต้องท่องจำตลอดเวลา ขาดการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากการเรียนมาใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความสับสน ผลที่เกิดขึ้น คือ มีเจตคติทางลบต่อการเรียน (รุ่ง แก้วแดง, 2541) สำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับที่สามต่อจากระดับมัธยมศึกษา การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยประกอบด้วยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อนุปริญญาถึงระดับปริญญาตรี โท และเอกโดยมีทั้งรัฐและเอกชนที่จัดการศึกษาในระดับนี้ หน้าที่หลักที่นับได้ว่าเป็นหัวใจของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิตออกไปรับใช้ประเทศชาติและสังคม ซึ่งแต่ละสถาบันนอกจากจะต้องพิจารณาถึงความต้องการในด้านกำลังคนของตลาดแรงงานแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของบัณฑิตอีกด้วย ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารหลักสูตรจึงนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าสถาบันใดสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรได้แล้วก็น่าจะเชื่อถือได้ว่าบัณฑิตที่จบจากสถาบันนั้นๆ มีคุณภาพตามความต้องการของสังคม ในทางตรงกันข้าม ถ้าสถาบันใดไม่อาจจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแล้วก็น่าจะสงสัยได้ว่าบัณฑิตที่ผลิตออกมาจะมีคุณภาพตามความต้องการของสังคมหรือไม่ (รุจิร ภูสาระ, 2531, 70) สำหรับปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในด้านผู้สอน พบว่า ผู้สอนมักมีการสอนแบบบรรยาย มุ่งเน้นการท่องจำ เน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ขาดทักษะและเทคนิคในการผลิตและใช้อุปกรณ์ ส่วนในด้านผู้เรียน พบว่า บุคลิกภาพของบัณฑิตยังบกพร่องในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความอดทนและความคิดสร้างสรรค์ ขาดทักษะและประสบการณ์ใน

การค้นคว้าวิจัย (พันศักดิ์ พลสารัมย์, 2545) ส่วนกระบวนการเรียนการสอน สื่อถือว่ามีความสำคัญอย่างมากในการสอนเนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการ กระบวนการเรียนการสอนมีลักษณะเช่นเดียวกับกระบวนการสื่อสาร (Communication Process) ที่มีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระจากฝ่ายส่งไปยังฝ่ายรับและการสื่อสารที่ดีนั้นควรจะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยสื่อที่ช่วยให้เกิดการสื่อสารกันได้ 2 ทิศทางด้วย เช่น โทรศัพท์ E-mail การประชุม การอภิปราย และการบรรยาย เป็นต้น แต่ถ้าสื่อที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันไม่อำนวยความสะดวกให้โต้ตอบกันได้ ก็จะทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารในลักษณะที่เรียกว่าการสื่อสารแบบทางเดียว ซึ่งสื่อที่ใช้ในการติดต่อกันได้แก่ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ โปสเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์ และการบรรยาย เป็นต้น ในกระบวนการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาใช้การติดต่อสื่อสารทั้ง 2 ลักษณะควบคู่กันไป ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การสอน เนื้อหาและวิธีการสอนในแต่ละครั้ง อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ ในสาขาวิชาที่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรจะมีลักษณะที่เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ไพศาล สุวรรณน้อย (2553) ได้จำแนกสื่อการเรียนการสอนตามทรัพยากรการเรียนรู้เป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ สื่อที่ออกแบบขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายทางการศึกษา และสื่อที่มีอยู่ทั่วไปแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) คน คือ คนที่ทำงานหรือมีความชำนาญงานในแต่ละสาขาซึ่งมีอยู่ในวงสังคมทั่วไป คนเหล่านี้เป็น “ผู้เชี่ยวชาญ” ซึ่งเชิญมาเป็นวิทยากรเพื่อเสริมการเรียนรู้ในแต่ละด้าน เช่น ศิลปิน นักการเมือง นักธุรกิจ ช่างซ่อมเครื่อง 2) วัสดุ คือ รูปแบบของวัสดุ เช่น หนังสือ สไลด์ แผนที่ แผ่นซีดี หรือสื่อต่างๆ ที่เป็นทรัพยากรในการเรียนการสอน 3) อาคารสถานที่ หมายถึง ตัวตึกที่ว่าง สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลเกี่ยวกับทรัพยากรรูปแบบอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว และมีผลกับผู้เรียนด้วยสถานที่สำคัญในการศึกษาได้แก่ตึกเรียน และสถานที่ที่ออกแบบมาเพื่อการเรียนการสอนโดยรวม เช่น ห้องสมุด หอประชุม ส่วนสถานที่ต่างๆ ในชุมชนก็สามารถประยุกต์ให้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้ เช่น โรงงาน ตลาด สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เช่น พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น 4) เครื่องมือและอุปกรณ์ เป็นทรัพยากรทางการเรียนรู้เพื่อช่วยในการผลิตหรือใช้ร่วมกับทรัพยากรอื่นๆ ส่วนมากมักเป็นวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆ ที่นำมาใช้ประกอบหรืออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เช่น เครื่องฉายข้ามศีรษะ คอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น และ 5) กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนมักจัดขึ้นเพื่อร่วมกระทำกับทรัพยากรอื่นๆ หรือเป็นเทคนิควิธีการพิเศษเพื่อการเรียนการสอน เช่น เกม การสัมมนา การจัดทัศนศึกษา กิจกรรมเหล่านี้มักมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่ตั้งขึ้นโดยมีการใช้วัสดุการเรียนเฉพาะแต่ละวิชาหรือวิธีการพิเศษในการเรียนการสอน

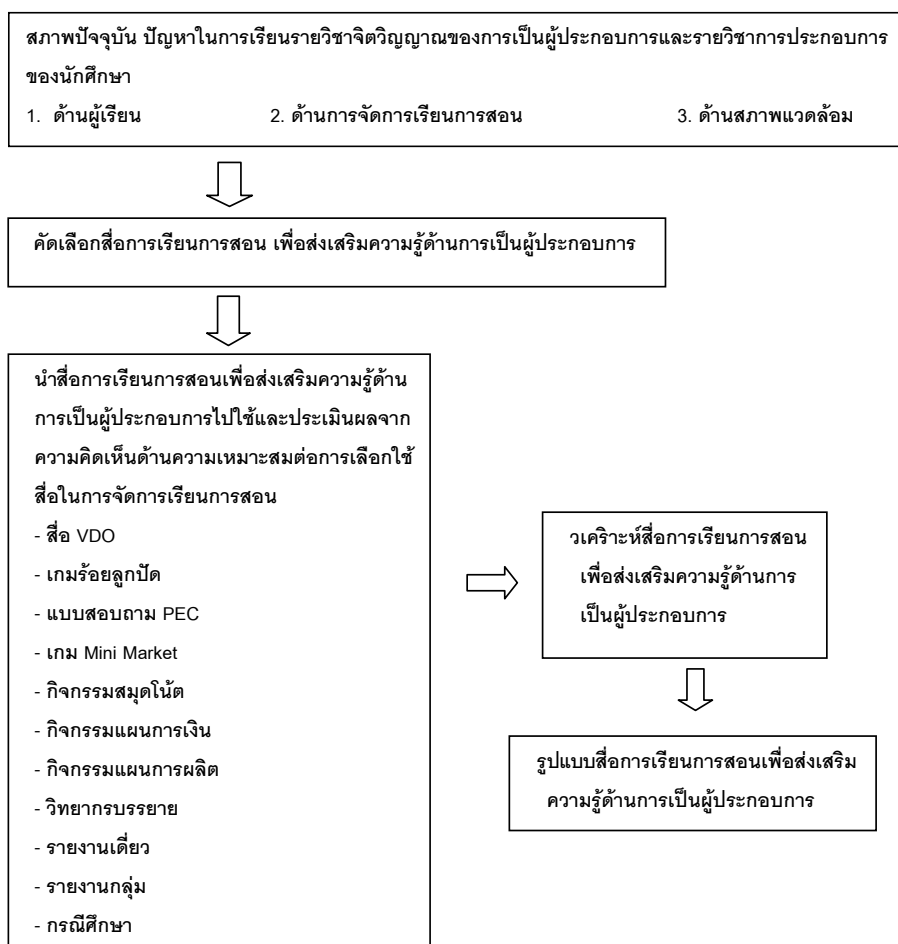
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งของประเทศไทยที่มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอนเพื่อที่จะพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ มีจิตสำนึกและสมรรถนะของความเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณธรรม มีปัญญา เพื่อเป็นคนที่สมบูรณ์ เป็นกำลังของชาติให้มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และในปีการศึกษา 2556 มหาวิทยาลัยได้ปรับปรุงหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งรายวิชาการประกอบการได้ปรับปรุงเนื้อหาและชื่อรายวิชาเป็นวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งรายวิชานี้จัดอยู่ในหมวดศึกษาทั่วไป นักศึกษาทุกคนในสถาบันต้องลงทะเบียนเรียน ด้วยสาเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัญหาในการเรียนของนักศึกษา ศึกษารูปแบบการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการและหาแนวทางแก้ไขปัญหามาเพื่อส่งเสริมความรู้

ด้านการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาอันจะนำไปสู่การเป็นนักศึกษาตามอัตลักษณ์ผู้เรียนของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น คือ มีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความซื่อสัตย์รู้ผิดชอบชั่วดียึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม รวมทั้งนำผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิญญาณการเป็นผู้ประกอบการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนสังคมและตลาดแรงงาน ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการเรียนรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการและรายวิชาการประกอบการของนักศึกษา
2. เพื่อทดลองและประเมินการใช้สื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ ในรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการและรายวิชาการประกอบการ
3. เพื่อวิเคราะห์สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการประกอบการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ อาจารย์ผู้สอนรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการประกอบการ จำนวน 3 คน และนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการประกอบการทุกกลุ่ม ภาคการศึกษาที่ 2/2556 จำนวน 171 คน กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือที่ค่าความคลาดเคลื่อน 5% (ค่า = 0.05) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 คน เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรแล้วคำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแยกตามกลุ่มผู้เรียนตามสูตรของ Krejcie & Morgan (1970 อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2548, 51)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ข้อมูลที่เก็บรวบรวม	กลุ่มเป้าหมาย
1	สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน ทั้งหมด 11 สื่อ ประกอบด้วย 1) VDO 2) เกมร้อยลูกปัด 3) แบบสอบถาม 4) PEC 5) เกม Mini Market 6) กิจกรรมสมุด-โน้ต 7) กิจกรรมแผนการเงิน 8) กิจกรรมแผนการผลิต 9) วิทยากรบรรยาย 10) งานเดี่ยว 11) งานกลุ่ม	ความคิดเห็นต่อสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน	นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการประกอบการทุกกลุ่ม จำนวน 118 คน
2	แบบสอบถาม	สภาพปัญหาในการเรียนของนักศึกษา ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมต่อสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะต่อสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน	จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการประกอบการทุกกลุ่ม จำนวน 118 คน
3.	แบบสัมภาษณ์	สภาพปัญหาในการเรียนของนักศึกษา	อาจารย์ผู้สอนรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการประกอบการ จำนวน 3 คน
4.	สนทนากลุ่ม	การตรวจสอบสื่อที่ใช้และแนวทางของการจัดการเรียนการสอน	อาจารย์ผู้สอนรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการประกอบการ จำนวน 3 คน
5.	แบบสรุปแนวทางของการจัดการเรียนการสอน	สรุปแนวทางของการจัดการเรียนการสอน	อาจารย์ผู้สอนรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการประกอบการ จำนวน 3 คน

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาในการเรียนรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการประกอบการของนักศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

3.2 ขั้นตอนที่ 2 สร้าง คัดเลือกสื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการจากการสังเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1

3.3 ขั้นตอนที่ 3 นำสื่อการเรียนการสอนไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการและรายวิชาการประกอบการ ภาคการศึกษาที่ 2/2556 และประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม

3.4 ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์สื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการจากอาจารย์ผู้สอนโดยการสนทนากลุ่มได้รูปแบบและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้
1 แบบสัมภาษณ์	วิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความเหมือน ความต่าง แล้วสรุปผลการศึกษา
2. แบบสอบถาม	ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. แบบสรุปแนวทางในการจัดการเรียนการสอน	สังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความเหมือน ความต่าง แล้วสรุปผลการศึกษา
4.แบบสนทนากลุ่ม	วิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความเหมือน ความต่าง แล้วสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพปัญหาในการเรียนของนักศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน

ประเด็นด้านผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียนน้อย อ่อนไหวต่อสิ่งรอบข้างที่รบกวนเร็ว ถ้าการจัดการเรียนการสอนเป็นการบรรยายเนื้อหา นักศึกษาให้ความสนใจไม่นาน ขาดความกระตือรือร้นและความใส่ใจในการเรียน ในการทำงานยังขาดการวางแผนขาดทักษะในการคิด การสรุปความประเด็น ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมกลุ่มไม่เพียงพอ (เวลา 1.30 ชั่วโมง) คือ จัดกิจกรรมได้แต่เวลาไม่พอในการสรุปกิจกรรม ต้องไปสรุปในคาบเรียนต่อไป ทำให้ขาดความต่อเนื่องในเนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษา ตลอดจนเวลาที่เข้าฟังบรรยายจากวิทยากร นักศึกษายังขาดความตั้งใจ ไม่กล้าแสดงออก (ไม่กล้าซักถาม) และประเด็นด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนพบว่านักศึกษามีจำนวนน้อยทำให้บรรยากาศในการเรียนขาดแรงจูงใจ ไม่สนุก การทำกิจกรรมกลุ่มไม่สามารถนำไปรวมกับกลุ่มอื่นได้เพราะเวลาไม่ตรงกัน

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการเรียนของนักศึกษารายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการประกอบการ ตามความคิดเห็นของนักศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะคณะศิลปศาสตร์และมีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.50 - 3.00 นักศึกษามีปัญหาในการเรียนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าปัญหาอันดับแรก คือ ด้านสภาพแวดล้อม รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านผู้เรียน

2.1 สภาพปัญหาในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในด้านสภาพแวดล้อม

พบว่า นักศึกษามีปัญหา อันดับแรก คือ จำนวนที่นั่งรับประทานอาหารในโรงอาหาร ต่อจำนวนนักศึกษาไม่เพียงพอ รองลงมา คือ จำนวนที่จอดรถไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา ขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของสถาบัน มีสื่อการสอนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา แสงสว่างและการถ่ายเทของอากาศในห้องเรียนไม่เพียงพอ

2.2 สภาพปัญหาในการเรียนของนักศึกษา ในด้านการจัดการเรียนการสอน

พบว่า นักศึกษามีปัญหา อันดับแรก คือ ภาระงานที่มอบหมายไม่เหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิตที่เรียน รองลงมา คือ เวลาในการจัดกิจกรรมกลุ่มน้อยเกินไป และการวัดและประเมินผลขาดความหลากหลาย วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาบรรยายน้อยเกินไป

2.3 สภาพปัญหาในการเรียนของนักศึกษา ในด้านผู้เรียน

พบว่า นักศึกษามีปัญหา อันดับแรก คือ การเดินทางมาเรียนไม่สะดวกและผู้เรียนขาดทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน รองลงมา คือ ขาดการวางแผนในการเรียนและขาดการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมและมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับเพื่อน รวมทั้งผู้เรียนมีภาระครอบครัวซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษา

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการและรายวิชาการประกอบการ

ลำดับ	ประเภทของสื่อ	ผลการวิเคราะห์สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน
1	VDO	มีความเหมาะสม สามารถถ่ายทอดเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ในระดับดีมาก ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย อีกทั้งเนื้อหามีปริมาณที่เหมาะสมกับเวลาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2	เกมร้อยลูกปัด	มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ถ่ายทอดเนื้อหาที่เรียนได้ดี ส่งเสริมให้ผู้เรียนกระตุ้นความคิดและทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย
3	แบบสอบถาม PEC	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก กระตุ้นความคิดและทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่หลากหลายจากการเรียนรู้
4	เกม Mini Market	สื่อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชาที่เรียน สามารถสร้างความดึงดูด ความสนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ในเรื่องราวที่ต้องการศึกษา

ลำดับ	ประเภทของสื่อ	ผลการวิเคราะห์สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน
5	กิจกรรมสมุดโน้ต	ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนและทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย
6	กิจกรรมแผนการเงิน	สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น
7	กิจกรรมแผนการผลิต	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากในด้านส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่องานของตนเองและทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบสนองต่อการเรียนได้ดี
8	วิทยากรมาบรรยาย	มีความเหมาะสม สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด สร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาได้นาน และช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนในระดับดีมาก
9	รายงานเดี่ยว	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากในด้านการดึงดูดความสนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจได้ด้วยตนเองและทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่ายขึ้น
10	รายงานกลุ่ม	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากในด้านที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดซึ่งกันและกัน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อสรุปในเนื้อหาที่ถูกต้อง
11	กรณีศึกษา	มีความเหมาะสมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย มีความกระตือรือร้นในการเรียนและช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์สื่อการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ

ผู้วิจัยสามารถสรุปสื่อที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการและการประกอบการได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้

4.1 สื่อที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และนำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย เกมร้อยลูกปัด แบบสอบถาม PEC กิจกรรมสมุดโน้ต กิจกรรมแผนการเงิน และรายงานเดี่ยว

4.2 สื่อที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้ดี ประกอบด้วย สื่อ VDO เกม Mini Market วิทยากรบรรยาย และกรณีศึกษา

4.3 สื่อที่สามารถทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงานมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมแผนการผลิต และรายงานกลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาในการเรียน ด้านผู้เรียนพบว่า อันดับแรก คือ การเดินทางมาเรียนไม่สะดวกและผู้เรียนขาดทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน รองลงมา คือ ผู้เรียนขาดการวางแผนในการเรียนและผู้เรียนขาดการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย (2545) ที่พบว่า ด้านผู้เรียนบุคลิกภาพของบัณฑิตยังบกพร่องในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความอดุสาหะ ความอดทน และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดทักษะและประสบการณ์ในการค้นคว้าวิจัย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของของ วิจิต สุวรัตน์เรื่องชัย ฉลองทับศิริ ลัดดาสุขปรีดีมนตรี แยมกสิกร อนุศักดิ์ วิเศษณ์สุวรรณ สุจินดา ม่วงมี ปริญญา ทองศรี อาพันธ์ชนิต เจนจิต และระพีพันธ์ฉายวิมล (2549) ที่พบว่า นิสิตไม่มีความพร้อม ขาดความมุ่งมั่นในการเรียน ขาดความรับผิดชอบ ขาดความอดทน ขาดระเบียบวินัย ไม่กล้าแสดงออก ไม่ตรงต่อเวลา

2. ปัญหาในการเรียน ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า อันดับแรกคือ จำนวนที่นั่งรับประทานอาหารในโรงอาหารต่อจำนวนนักศึกษาไม่เพียงพอ รองลงมาจำนวนที่จอดรถไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา สื่อการสอนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา แสงสว่างและการถ่ายเทของอากาศในห้องเรียนไม่เพียงพอและสื่อการสอนไม่เหมาะสมกับเนื้อหาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธุ์ศักดิ์พล สารมัย (2545) ที่พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในด้านวัสดุอุปกรณ์ พบปัญหาได้แก่ ห้องสมุดไม่ทันสมัย ไม่สามารถที่จะเป็นคลังแห่งความรู้ที่เพียงพอที่คณาจารย์จะหาความรู้เพิ่มได้ ตำราอันเป็นสื่อการสอนหลักในปัจจุบันจำนวนมากมีคุณภาพต่ำ ขาดวัสดุอุปกรณ์การศึกษาที่เหมาะสมที่จำเป็นและทันสมัย

3. สื่อการเรียนการสอน เกมร้อยลูกปัด แบบสอบถาม PEC กิจกรรมสมุดโน้ต กิจกรรมแผนการเงินและงานเดี่ยว เป็นสื่อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สามารถถ่ายทอดเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ดี กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่หลากหลายและนำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับแนวคิดของประภาวัลย์ แพรวานิชย์ (2543, 39-40) ในประเด็นองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้รูปแบบการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์

4. สื่อการเรียนการสอนแผนการผลิตและงานกลุ่ม เป็นสื่อที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม และทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อสรุปในเนื้อหาที่ถูกต้อง เนื่องจากเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดจากสมาชิกในกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550, 121) ในประเด็นที่ว่า วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้แก่ 1) เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะกระบวนการกลุ่ม ได้ฝึกบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม 2) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดค้นคว้า ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ ฯลฯ 3) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละ การยอมรับซึ่งกันและกัน การไว้วางใจ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม ฯลฯ และสอดคล้องกับแนวคิดของ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550, 122) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่ทำให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มมีการพึ่งพาอาศัยกัน (Positive Interdependence) ซึ่งหมายถึง สมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกัน มีส่วนรับผิดชอบต่อความสำเร็จร่วมกัน มีบทบาทหน้าที่ที่ต่างกัน ทุกคนมีความรู้สึกว่างานจะสำเร็จได้ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในเชิงสร้างสรรค์ (Face to Face Promotive Interaction) สมาชิกกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างใกล้ชิด เช่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อธิบายความรู้ให้แกกัน มีการถามคำถาม ตอบคำถามกัน และสมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่องานกลุ่มหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด เช่น การสุ่มถามสมาชิกในกลุ่ม เป็นต้น มีการฝึกทักษะการช่วยเหลือกันทำงานและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Groups Skills) ผู้เรียนควรได้ฝึกทักษะที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จ เช่น ทักษะการสื่อสาร การยอมรับและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การวิจารณ์ความคิดเห็น โดยไม่วิจารณ์บุคคล การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การให้ความช่วยเหลือและการเอาใจใส่ต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การทำความรู้จักและไว้วางใจผู้อื่น เป็นต้นและมีการฝึกกระบวนการกลุ่ม (Group Process) สมาชิกต้องรับผิดชอบต่อการทำงานของงานของกลุ่ม ต้องสามารถประเมินการทำงานของกลุ่มได้ว่า ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุผลใด ต้องแก้ไขปัญหาคือใดและอย่างไร เพื่อให้การทำงานกลุ่มมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม และเป็นการฝึกกระบวนการกลุ่มอย่างเป็นกระบวนการ อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรวรรณ วาณิชยเจริญชัย (ม.ป.ป.) ในประเด็นที่ว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) ประกอบไปด้วย 1) ปัญหาการเรียนรู้จากการปฏิบัติสร้างอยู่รอบๆ ปัญหา วิธีการแก้ปัญหาคือสิ่งที่สำคัญที่สุดของบุคคลและกลุ่ม 2) กลุ่มแกนหลักในการเรียนรู้จากการปฏิบัติ คือ กลุ่มซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิก 4 - 8 คน 3) กระบวนการถามคำถามและสะท้อนกลับ โดยการเน้นคำถามที่ถูกต้องมากกว่าคำตอบที่ถูกต้อง 4) การลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจะต้องมีอำนาจในการปฏิบัติหรือมั่นใจว่าคำแนะนำของสมาชิกจะถูกนำไปใช้ และ 5) วิทยากรกระบวนการ อาจเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมจากภายนอก วิทยากรกระบวนการเป็นสิ่งที่สำคัญมาก สามารถช่วยในการเรียนรู้จากการปฏิบัติได้ เช่น การแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติ เป็นต้น

5. สื่อ VDO เกม Mini Market วิทยากรบรรยายและกรณีศึกษา เป็นสื่อที่นักศึกษาได้ปฏิบัติจริง มีการทำงานร่วมกัน นำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่มและนอกกลุ่ม ทำให้นักศึกษาได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง จดจำเนื้อหาได้นาน ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนอีกทั้งทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ลักษณะเฉพาะของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการทำงาน คือ การเรียนรู้ที่มีการนำปัญหาในการทำงานมาเป็นโจทย์ในการเรียนรู้ อีกทั้งต้องมีการคิดหาวิธีในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนเองและองค์กรด้วย เป็นการเรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น (พัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, ม.ป.ป.) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วรวรรณ วาณิชยเจริญชัย (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่แต่ละคนได้เรียนรู้ร่วมกันจากการวิเคราะห์ปัญหาผ่านกระบวนการของการเรียนรู้และการสะท้อนกลับอย่างต่อเนื่อง โดยทำงานจากปัญหาจริง และสะท้อนกลับบนประสบการณ์ตนเอง เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาลงและนำแนวทางการแก้ปัญหาที่ผ่านการพิจารณาแล้วไปปฏิบัติ

สรุป

จากผลการทดลองใช้และประเมินสื่อการเรียนการสอนพบว่า รูปแบบสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) สื่อที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และนำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ 2) สื่อที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้ดี และ 3) สื่อที่สามารถทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงานมากที่สุด และจากผลการศึกษาที่พบว่าอาจารย์ผู้สอนพึงได้รับมอบหมายให้สอนในรายวิชาจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการประกอบการเป็นครั้งแรก รวมทั้งไม่ได้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ (NEC) ดังนั้น จึงควรส่งอาจารย์ผู้สอนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ เพราะหลักสูตรนี้จะมีรูปแบบการในการส่งเสริมความรู้เพิ่มทักษะในการด้านการเป็นผู้ประกอบการ เพื่ออาจารย์ผู้สอนจะได้มีความเข้าใจในเนื้อหาอย่างชัดเจนและสามารถถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง ส่วนในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอ ดังนี้

1. ควรศึกษารูปแบบสื่อการจัดการเรียนการสอนในเชิงลึกต่อไป
2. ควรศึกษาการเปรียบเทียบความจริงและความคาดหวังต่อสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านการประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. กรุงเทพฯ: วี.อินเตอร์พรีนท์.
- ประภาวัลย์ แพรวนิชย์. (2543). **การพัฒนาแบบการสอนโดยใช้แผนผังทางปัญญาเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนพยาบาล**.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปานทิพย์ เรืองอร่าม. (2551). **ปัญหาการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี**. ม.ป.ท: คณะบริหารธุรกิจ.
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล.
- พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย. (2545). **การปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา: การพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ในระดับปริญญาตรี**. สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2557, จาก www.edu.chula.th/eduinfo/resch/pansak.pdf.
- พัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. (ม.ป.ป.). **KM จุดประกายความรู้เสริมสร้างพลัง พฟ**.
สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2557, จาก www.dede.0leaning.pdf.
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2553). **สื่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2558,
จาก www.ednet.kku.ac.th
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (ม.ป.ป.). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2557, จาก www.tu.ac.th.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). **ประวัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มติชน.
- รุจิร ภูสาระ. (2531). **ปัญหาการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและแนวทางแก้ไข**. ใน **โครงการสัมมนาทางวิชาการ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วรวรรณ วาณิชยเจริญชัย. (ม.ป.ป.). **การเรียนรู้จากการปฏิบัติ**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2557,
จาก www.ns.mahidol.ac.th.

วิจิต สุรัตน์เรืองชัย ฉลองทับศิริ ลัดดาสุขปรีดี มนต์รี แยมกสิกร อนงค์ วิเศษณ์สุวรรณ

สุจินดา ม่วงมี ปริญญา ทองศรี อาพันธ์นิต เจนจิต และระพีพันธ์ ฉายวิมล. (2549).

การศึกษาศาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา. **วารสารศึกษาศาสตร์**.
17 (2), 105-118.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). **หลักการสอน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.